

مجموعه قوانین و مقررات منابع طبیعی (توضیحی و تنقیحی)

تدوین:

حبیب الله یوسفی

روح الله سعیدی زاده

زهرا میر

عباس فدایی مقدم

خرم آباد

انتشارات شاپور خواست

۱۳۹۵

سرشناسه : یوسفی، حبیب‌الله، ۱۳۶۵.
 عنوان و نام پدیدآور : مجموعه قوانین و مقررات منابع طبیعی (توضیحی و تنقیحی) تدوین:
 حبیب‌الله یوسفی، روح‌الله سعیدی‌زاده، زهرا میر، عباس فدایی مقدم.
 مشخصات نشر : خرم‌آباد: انتشارات شاپورخواست ۱۳۹۵.
 مشخصات ظاهری : ۷۲۷ ص.
 شابک : ISBN: 978-600-260-261-9
 وضعیت فهرست‌نویسی : فیبا
 موضوع : منابع طبیعی -- قوانین و مقررات -- ایران
 شناسه افزوده : یوسفی، حبیب‌الله، ۱۳۶۵.
 شناسه افزوده : سعیدی‌زاده، روح‌الله، ۱۳۶۵.
 شناسه افزوده : میر، زهرا، ۱۳۵۹.
 شناسه افزوده : فدایی مقدم، ۱۳۴۸.
 رده‌بندی کنگره : KMH ۳۱۲۹ / ۲۸ ۱۳۹۵
 رده‌بندی دیویی : ۳۴۶ / ۵۵۰۴۴
 شماره کتابشناسی ملی : ۴۳۱۵۱۰۹

مجموعه قوانین و مقررات منابع طبیعی (توضیحی و تنقیحی)

تدوین:

حبیب‌الله یوسفی، روح‌الله سعیدی، زهرا میر، عباس فدایی مقدم

ناشر و محل نشر: انتشارات شاپورخواست - خرم‌آباد، همراه: ۰۹۱۶۳۹۸۴۰۱۱

شمارگان: ۱۰۰۰ - چاپ اول ۱۳۹۵

آمور رایانه‌ای: ثریا ساکی - طرح جلد: سهیمه اسدزاده

لیتوگرافی: آفتاب - چاپ: زیتون

شابک: ۹-۲۶۱-۲۶۰-۶۰۰-۹۷۸

بها: ۵۰۰۰۰ تومان

فهرست

عنوان

مقدمه

صفحه

۱۷

بخش اول

مدیرات محوری منابع طبیعی

۱۹	—	* تصویب‌نامه قانون ملی شدن جنگل‌های کشور (شعب ۱۳۴۱/۱۰/۲۷ هیأت وزیران)
۲۶	—	* آیین‌نامه اجرای قانون ملی شدن جنگل‌ها (مصوب ۱۳۴۱/۶/۶ هیأت وزیران)
۳۶	—	* قانون حفاظت و بهره‌برداری از جنگل‌ها و مراتع کشور (مصوب ۱۳۴۶/۸/۲۸ مجلس)
اصلاحات بعدی		
۹۱	—	* تصویب‌نامه هیأت وزیران در خصوص افزایش جرایم مندرج در موا ۴۲، ۴۴، ۴۶ و ۵۰ قانون حفاظت و بهره‌برداری از جنگل‌ها و مراتع کشور (مصوب ۱۳۸۲/۷/۲۳)
۹۳	—	* دستورالعمل اجرایی ماده «۳» قانون حفاظت و بهره‌برداری
۱۰۲	—	* آیین‌نامه اجرایی تبصره ۴ ماده ۳ قانون حفاظت و بهره‌برداری از جنگل‌ها و مراتع کشور (مصوب ۱۳۴۹ و وزرای اقتصاد دارایی و منابع طبیعی)
* آیین‌نامه اجرایی قانون حفاظت و بهره‌برداری از جنگل‌ها و مراتع کشور (مصوب ۱۳۴۶/۱۲/۶ هیأت وزیران) با اصلاحات بعدی		
۱۰۳	—	
۱۰۶	—	* آیین‌نامه اجرایی ماده ۴۴ مکرر قانون اصلاح قانون حفاظت و بهره‌برداری از جنگل‌ها و مراتع (مصوب ۱۳۴۹/۹/۲۲ کمیسیون‌های منابع طبیعی و دارایی و دادگستری مجلسین)

- ۱۰۷ * آیین‌نامه اجرایی موضوع مواد ۳۱ و ۳۴ و تبصره ۴ ماده ۳۷ اصلاحی قانون حفاظت و بهره‌برداری از جنگل‌ها و مراتع کشور (مصوب ۱۳۵۵/۳/۳۱ هیأت وزیران)
- ۱۱۳ * آیین‌نامه اجرایی ماده ۵۶ قانون حفاظت و بهره‌برداری از جنگل‌ها و مراتع (مصوب ۱۳۵۴/۴/۲۸ هیأت وزیران)
- ۱۱۵ * آیین‌نامه اجرایی ماده ۳۳ اصلاحی قانون حفاظت و بهره‌برداری از جنگل‌ها و مراتع کشور (مصوب ۱۳۹۴/۶/۲۲ هیأت وزیران)
- ۱۳۰ * دستورالعمل نحوه نظارت بر اجرای طرح‌های کشاورزی و غیرکشاورزی قانون اصلاح ماده ۳۳ اصلاحی قانون حفاظت و بهره‌برداری از جنگل‌ها و مراتع کشور (ابلاغی ۱۳۸۸/۹/۲۱ وزیر جهاد کشاورزی)
- ۱۳۶ * شیوه‌نامه ماده ۱۱ آیین‌نامه اجرایی قانون اصلاح ماده ۳۳ قانون حفاظت و بهره‌برداری از جنگل‌ها و مراتع کشور (در اسرع وقت موافقت‌نامه وزرای جهاد کشاورزی و مسکن و شهرسازی، ابلاغی ۱۳۸۷/۹/۲۵)
- ۱۳۸ * توافق‌نامه مورخ ۱۳۸۴/۸/۴ بین سازمان ملی زمین و مسکن و سازمان جنگل‌ها، مراتع و آبخیزداری کشور
- ۱۴۰ * آیین‌نامه اجرایی قانون اصلاح ماده ۳۴ قانون حفاظت و بهره‌برداری از جنگل‌ها و مراتع کشور و الحاق چند تبصره به آن مصوب ۱۳۸۷/۷/۷ مجمع تشخیص مصلحت نظام (مصوب هیأت وزیران ۱۳۷۴/۷/۲)
- ۱۴۷ * آیین‌نامه اجرایی تبصره ۵ ماده ۳۴ اصلاحی قانون حفاظت و بهره‌برداری از جنگل‌ها و مراتع کشور مصوب ۱۳۷۳/۷/۷ مجمع تشخیص مصلحت نظام (مصوب هیأت وزیران ۱۳۷۵/۹/۱۴)
- ۱۵۰ * قانون تعیین تکلیف اراضی اختلافی موضوع اجرای ماده ۵۶ قانون حفاظت و بهره‌برداری از جنگل‌ها و مراتع کشور (مصوب ۱۳۶۷/۶/۲۲ مجلس) با اصلاحات بعدی
- ۱۵۵ * آیین‌نامه اصلاحی آیین‌نامه اجرایی قانون تعیین تکلیف اراضی اختلافی موضوع اجرای ماده ۵۶ قانون حفاظت و بهره‌برداری از جنگل‌ها و مراتع کشور (مصوب ۱۳۹۰/۲/۲۶ وزیر جهاد کشاورزی)
- ۱۶۱ * قانون حفظ و حمایت از منابع طبیعی و ذخایر جنگلی کشور (مصوب ۱۳۷۱/۷/۵ مجلس)
- ۱۶۳ * آیین‌نامه اجرایی ماده ۱ قانون حفظ و حمایت از منابع طبیعی و ذخایر جنگلی کشور (مصوب ۱۳۷۱/۱۲/۱۶ هیأت وزیران)

- ۱۶۵ * آیین‌نامه اجرایی ماده ۲ قانون حفظ و حمایت از منابع طبیعی و ذخایر جنگلی کشور
(مصوب ۱۳۷۱/۱۲/۱۶ هیأت وزیران)
- ۱۶۸ * قانون افزایش بهره‌وری بخش کشاورزی و منابع طبیعی (مصوب ۱۳۸۹/۴/۲۳ مجلس)
- ۱۸۸ * آیین‌نامه اجرایی ماده ۸ قانون افزایش بهره‌وری بخش کشاورزی و منابع طبیعی (مصوب ۱۳۹۳/۱۰/۱۰ هیأت وزیران)
- ۱۹۲ * آیین‌نامه اجرایی تبصره ۲ اصلاحی ماده ۹ قانون افزایش بهره‌وری بخش کشاورزی و منابع طبیعی موضوع ماده ۴۵ قانون رفع موانع تولید رقابت‌پذیر و ارتقای نظام مالی کشور (مصوب ۱۳۹۴/۴/۱۱ هیأت وزیران)
- ۱۹۳ * آیین‌نامه اجرایی تبصره ۳ الحاقی ماده ۹ قانون افزایش بهره‌وری بخش کشاورزی و منابع طبیعی، رصوع ماده ۵۴ قانون رفع موانع تولید رقابت‌پذیر و ارتقای نظام مالی کشور (مصوب ۱۳۹۴/۴/۷ هیأت وزیران)
- ۱۹۸ * آیین‌نامه اجرایی «ماده ۱۲ قانون افزایش بهره‌وری بخش کشاورزی و منابع طبیعی (مصوب ۱۳۹۵/۵/۱۱ هیأت وزیران)
- ۲۰۲ * آیین‌نامه اجرایی ماده ۱۸ قانون افزایش بهره‌وری بخش کشاورزی و منابع طبیعی (مصوب ۱۳۹۰/۱۰/۱۴ هیأت وزیران)
- ۲۰۴ * لایحه قانونی اصلاح لایحه قانونی واگذاری اراضی در حکومت جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۵۸/۶/۲۵ (مصوب ۱۳۵۹/۱/۲۶ شورای انقلاب)
- ۲۰۷ * آیین‌نامه اجرایی لایحه قانونی اصلاح لایحه قانونی واگذاری و احیای اراضی در حکومت جمهوری اسلامی ایران (مصوب ۱۳۵۹/۲/۳۱ شورای انقلاب)
- ۲۲۰ * قانون ابطال اسناد فروش رقبات، آب و اراضی موقوفه (مصوب ۱۳۶۳/۱/۱۱ مجلس)
- ۲۲۳ * آیین‌نامه قانون ابطال اسناد فروش رقبات، آب و اراضی موقوفه مصوب ۱۳۶۳/۱/۲۸ (مصوب ۱۳۶۳/۹/۷ هیأت وزیران)
- ۲۲۹ * توافق‌نامه مشترک شماره ۱/۱۱۲۸۷ مورخ ۱۳۹۰/۳/۱ فی‌مابین سازمان جنگل‌ها، مراتع و آبخیزداری کشور و سازمان اوقاف و امور خیریه
- ۲۳۵ * قانون ابطال اسناد و فروش رقبات، آب و اراضی موقوفه (مصوب ۱۳۷۱/۱۱/۲۵ مجلس)
- ۲۳۶ * آیین‌نامه اجرایی قانون ابطال اسناد و فروش رقبات، آب و اراضی موقوفه مصوب ۱۳۷۱/۱۱/۲۵ (مصوب ۱۳۷۴/۲/۳ هیأت وزیران)
- ۲۴۵ * قانون مرجع تشخیص اراضی موات و ابطال اسناد آن (مصوب ۱۳۶۵/۹/۳۰ مجلس)

- ۲۴۷ * آیین‌نامه اجرایی قانون مرجع تشخیص اراضی موات و ابطال اسناد آن (مصوب ۱۳۶۶/۷/۸ هیأت وزیران)
- ۲۵۲ * قانون نحوه رسیدگی و اتخاذ تصمیم مجدد نسبت به تصمیمات و آراء هیأت‌های واگذاری زمین و ستاد مرکزی، در مورد اراضی کشت موقت که مورد نقض دیوان عدالت اداری واقع شده و یا بشود (مصوب ۱۳۷۲/۹/۴ مجمع تشخیص مصلحت نظام) با اصلاحات بعدی
- ۲۵۳ * دستورالعمل مقررات و ضوابط نحوه تشخیص حریم روستا مصوب ۱۳۶۷/۲/۲۱ ستاد مرکزی واگذاری و احیای اراضی و اصلاحیه‌های مربوط به آن (موضوع تبصره ذیل ماده ۱ آیین‌نامه‌های اجرایی قانون مرجع تشخیص اراضی موات و ابطال اسناد آن)
- ۲۵۵ * اصلاحیه‌های برخی مواد و تبصره‌های دستورالعمل مقررات و ضوابط نحوه تشخیص حریم روستا (مصوب ۱۳۷۱/۷/۳۰ ستاد مرکزی هیأت واگذاری زمین)
- ۲۵۶ * مصوبه مورخ ۱۳۶۸/۵/۲۴ ستاد مرکزی هیأت‌های واگذاری و احیای اراضی پیرامون اجرای قانون مرجع تشخیص اراضی موات و دستورالعمل تعیین حریم روستا
- ۲۵۹ * توافق‌نامه فی‌مابین سازمان جنگل‌ها، مراتع و اراضی و سازمان امور اراضی راجع به تفکیک وظایف امور مربوط به ممیزی و واگذاری اراضی (ایلاقی به شماره ۰۲۰/۶۸۸ مورخ ۱۳۸۵/۱/۲۱ وزیر جهاد کشاورزی)
- ۲۶۳ * صورتجلسه مورخ ۱۳۸۵/۲/۵ ستاد مرکزی هیأت‌های واگذاری زمین
- ۲۶۵ * دستورالعمل مربوط به امور شناسایی، تشخیص، تعیین و تملک اراضی ملی و دولتی (ایلاقی ۱۳۸۵/۶/۱۲ وزیر جهاد کشاورزی)
- ۲۶۹ * دستورالعمل اصلاحی ضوابط و شرایط استعدادیابی، تعیین کاربری و تخصیص اراضی
- ۲۷۹ * قانون اراضی مستحدث و ساحلی (مصوب ۱۳۵۴/۴/۲۹ مجلس)
- ۲۸۵ * آیین‌نامه اجرایی تبصره ۲ ماده ۲ قانون اراضی مستحدث و ساحلی مصوب ۱۳۵۰ (مصوب ۱۳۸۶/۱۱/۲۸ وزیران کمیسیون امور زیربنایی، صنعت و محیط زیست)
- ۲۸۷ * لایحه قانونی حفظ و گسترش فضای سبز در شهرها (مصوب ۱۳۵۹/۳/۳ شورای انقلاب با اصلاحات مصوب ۱۳۸۷/۱۲/۱۴ مجلس و تأیید ۱۳۸۸/۴/۲۰ مجمع تشخیص مصلحت نظام)
- ۲۸۹ * آیین‌نامه قانون اصلاح لایحه قانونی حفظ و گسترش فضای سبز در شهرها مصوب ۱۳۸۸/۵/۱۳ مجمع تشخیص مصلحت نظام (مصوب ۱۳۸۹/۲/۱۵ شورای عالی استان‌ها)
- ۲۹۵ * قانون شکار و صید (مصوب ۱۳۴۶/۳/۱۶ مجلس) با اصلاحات بعدی
- ۳۰۳ * قانون حفاظت و بهسازی محیط زیست (مصوب ۱۳۵۳/۳/۲۸ مجلس) با اصلاحات بعدی

- تصویب‌نامه تعیین سازمان حفاظت محیط زیست به عنوان نماینده دولت در مناطق چهارگانه مذکور در بند «الف» ماده ۳ قانون حفاظت و بهسازی محیط زیست (مصوب ۱۳۸۴/۳/۸ هیأت وزیران) با اصلاحات بعدی ۳۰۹
- تصویب‌نامه ضوابط زیست‌محیطی فعالیت‌های معدنی (مصوب ۱۳۸۴/۱/۲۱ هیأت وزیران) ۳۱۰
- قانون معادن (مصوب ۱۳۷۷/۲/۲۷ مجلس و تأیید ۱۳۷۷/۳/۲۳ مجمع تشخیص مصلحت نظام) با اصلاحات بعدی ۳۱۵
- آیین‌نامه اجرایی قانون معادن (مصوب وزرای عضو کارگروه توسعه بخش معدن و تأیید مورخ ۱۳۹۲/۱/۱۱ رئیس‌جمهور) با اصلاحات بعدی ۳۳۳

بخش دوم

برنامه‌های پنج‌ساله توسعه

- از قانون برنامه اول توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران (مصوب ۱۳۶۸/۱۱/۱۱ مجلس) ۳۶۷
- از قانون برنامه دوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران (مصوب ۱۳۷۳/۹/۲۰ مجلس) ۳۶۷
- از قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران (مصوب ۱۳۷۹/۱/۱۷ مجلس) ۳۷۱
- آیین‌نامه اجرایی بند «الف» ماده ۱۰۴ قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران (مصوب ۱۳۸۰/۴/۲۴ هیأت وزیران) ۳۷۵
- آیین‌نامه اجرایی ماده ۱۰۸ تفهیزی قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران موضوع ماده ۲۰ قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران (مصوب ۱۳۸۴/۴/۸ هیأت وزیران) ۳۷۷
- از قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران (مصوب ۱۳۸۳/۶/۱۱ مجلس) ۳۸۲
- آیین‌نامه اجرایی آزادسازی حریم ساحلی دریای خزر (مصوب ۱۳۸۸/۲/۲۳ هیأت وزیران) - ۳۸۷
- آیین‌نامه اجرایی بند «ب» ماده ۶۹ قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران (مصوب ۱۳۸۴/۳/۲۲ هیأت وزیران) با اصلاحات بعدی ۳۹۰
- آیین‌نامه اجرایی ماده ۷۰ قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران (مصوب ۱۳۸۴/۳/۴ هیأت وزیران) با اصلاحات بعدی ۳۹۲

- ۳۹۵ * از قانون برنامه پنجم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران (مصوب ۱۳۸۹/۱۰/۲۵ مجلس)
- ۴۰۳ * از آیین‌نامه اجرایی شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان (مصوب ۱۳۹۰/۷/۲۰ هیأت وزیران)
- ۴۱۸ * آیین‌نامه اجرایی ماده ۱۸۵ قانون برنامه پنج‌ساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران (مصوب ۱۳۹۱/۲/۱۰ هیأت وزیران)
- ۴۱۹ * آیین‌نامه اجرایی جزء ۱ بند «الف» ماده ۱۸۷ و بند «الف» ماده ۱۹۱ قانون برنامه پنج‌ساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران (مصوب ۱۳۹۲/۵/۲۰ هیأت وزیران)
- ۴۲۲ * آیین‌نامه اجرایی بند «الف» ماده ۱۸۹ قانون برنامه پنج‌ساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران (مصوب ۱۳۹۰/۱۱/۱۴ هیأت وزیران)

بخش سوم

زیر قوانین و مقررات

- ۴۲۵ * تصمیم نمایندگان ویژه رئیس جمهور در خصوص ساماندهی و تجمیع آبادی‌ها و سکونتگاه‌های زیر بیست خانوار داخل جنگل‌های کشور (مصوب ۱۳۹۲/۲/۱۱ نمایندگان ویژه رئیس جمهور در کارگروه توسعه بخش کشاورزی)
- ۴۲۷ * تصویب‌نامه برنامه بهینه‌سازی پایش، حفظ، بهره‌برداری و مدیریت جنگل‌های کشور (مصوب ۱۳۹۲/۹/۲۷ هیأت وزیران)
- ۴۳۲ * لایحه قانونی نحوه خرید و تملک اراضی و املاک برای اجرای برنامه‌های عمومی، عمرانی و نظامی دولت (مصوب ۱۳۵۸/۱۱/۱۷ شورای انقلاب)
- ۴۳۸ * از قانون وصول برخی از درآمدهای دولت و مصرف آن در مورد معین (مصوب ۱۳۷۳/۱۲/۲۸ مجلس) با اصلاحات بعدی
- ۴۴۲ * آیین‌نامه اجرایی ماده ۷۵ قانون وصول برخی از درآمدهای دولت و مصرف آن در موارد معین (مصوب ۱۳۷۵/۸/۱۳ هیأت وزیران)
- ۴۴۵ * آیین‌نامه اجرایی بند «ب» الحاقی به ماده ۸۶ قانون وصول برخی از درآمدهای دولت و مصرف آن در موارد معین، موضوع ماده ۴۳ قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت مصوب ۱۳۸۰ (مصوب ۱۳۸۱/۴/۳۰ هیأت وزیران)
- ۴۴۷ * از قوانین بودجه ۱۳۷۳ تا ۱۳۸۹ (راجع به واگذاری اراضی)

- ۴۵۹ * از قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (مصوب ۱۳۸۰/۱۱/۲۷ کمیسیون برنامه و بودجه و محاسبات مجلس)
- ۴۶۵ * از قانون الحاق مواردی به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت «۱» (مصوب ۱۳۸۴/۸/۱۵ مجلس)
- ۴۶۷ * تعرفه‌های موضوع ماده ۴۷ قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (مصوب ۱۳۸۲/۱/۲۰ هیأت وزیران)
- ۴۶۹ * آیین‌نامه اجرایی قانون اصلاح تبصره ۱ ماده ۴۷ قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت مصوب ۱۳۸۷/۱۲/۴ (مصوب ۱۳۹۱/۱/۲۰ هیأت وزیران) با اصلاحات بعدی
- ۴۷۳ * آیین‌نامه مستندسازی و تعیین بهره‌بردار اموال غیرمنقول دستگاه‌های اجرایی (مصوب ۱۳۸۲/۷/۱۶ هیأت وزیران) با اصلاحات بعدی
- ۴۷۹ * از قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت «۲» (مصوب ۱۳۹۳/۱۲/۴ مجلس)
- ۴۸۴ * از قانون رفع موانع تولید قانونی، و ارتقای نظام مالی کشور (مصوب ۱۳۹۴/۲/۱ مجلس)
- ۴۸۹ * طرح طوبی (طرح توسعه جنس و بستر)
- ۴۹۳ * اصلاحیه دستورالعمل اجرایی طرح طوبی (ابلاغی به شماره ۱۹۷۵۴/۰۱۱ مورخ ۱۳۸۳/۸/۲۷ وزیر جهاد کشاورزی)
- ۵۰۳ * دستورالعمل اصلاحی ضوابط واگذاری اراضی منابع ملی و دولتی برای طرح‌های کشاورزی و غیرکشاورزی (ابلاغی مورخ ۱۳۸۷/۲/۳ وزیر جهاد کشاورزی)
- ۵۲۵ * تصویب‌نامه در خصوص واگذاری اراضی ملی و دولتی (مصوب ۱۳۹۰/۱/۲۵ هیأت وزیران)
- ۵۲۶ * تصویب‌نامه ضوابط اجرایی واگذاری اراضی شیب‌دار (مصوب ۱۳۸۸/۳/۲۶ با اصلاحات)
- ۵۲۹ * آیین‌نامه نصاب اراضی واگذاری به فعالیت‌های مختلف در خارج از حریم روستاها (مصوب ۱۳۹۰/۳/۸ هیأت وزیران) با اصلاحات بعدی
- ۵۴۰ * از قانون زمین شهری (مصوب ۱۳۶۶/۶/۲۲ مجلس)
- ۵۴۳ * از آیین‌نامه اجرایی قانون زمین شهری (مصوب ۱۳۷۱/۳/۲۴ هیأت وزیران)
- ۵۴۶ * از قانون ساماندهی و حمایت از تولید و عرضه مسکن (مصوب ۱۳۸۷/۲/۲۵ مجلس)
- ۵۴۹ * از آیین‌نامه اجرایی قانون ساماندهی و حمایت از تولید و عرضه مسکن (مصوب ۱۳۸۷/۸/۲۰ وزیران کارگروه مسکن و تأیید مورخ ۱۳۸۸/۲/۵ رئیس جمهور)

- ۵۵۰ * از قانون الحاق موادی به قانون ساماندهی و حمایت از تولید و عرضه مسکن (مصوب ۱۳۸۸/۱۲/۲ مجلس)
- ۵۵۲ * از آیین‌نامه اجرایی قانون الحاق موادی به قانون ساماندهی و حمایت از تولید و عرضه مسکن مصوب ۱۳۸۸ (مصوب وزیران کارگروه مسکن و تأیید مورخ ۱۳۹۰/۴/۲۱ رئیس جمهور)
- ۵۵۶ * قانون تعاریف محدوده و حریم شهر، روستا و شهرک و نحوه تعیین آن‌ها (مصوب ۱۳۸۴/۱۰/۱۴ مجلس)
- ۵۶۰ * از قانون تغییر نام وزارت آبادانی و مسکن به وزارت مسکن و شهرسازی و تعیین وظایف آن (مصوب ۱۳۵۳/۴/۶ مجلس)
- ۵۶۱ * از آیین‌نامه نحوه بررسی و تسویب طرح‌های توسعه و عمران محلی، ناحیه‌ای، منطقه‌ای و ملی و مقررات شهرسازی و معماری کشور (مصوب ۱۳۷۸/۱۰/۱۲ هیأت وزیران)
- ۵۶۳ * آیین‌نامه استفاده از اراضی، احداث بنا و تأسیسات در خارج از حریم شهرها و محدوده روستاها (مصوب ۱۳۹۱/۲/۱۰ هیأت وزیران)
- ۵۶۵ * قانون تعیین تکلیف وضعیت ثبتی اراضی و ساختمان‌های فاقد سند رسمی (مصوب ۱۳۹۰/۹/۲۰ مجلس)
- ۵۷۰ * از قانون تسهیل تنظیم اسناد در دفاتر اسناد رسمی (مصوب ۱۳۸۵/۵/۲۴ مجلس)
- ۵۷۲ * از آیین‌نامه اجرایی قانون تسهیل تنظیم اسناد در دفاتر اسناد رسمی (مصوب ۱۳۸۶/۱۰/۳۰ مجلس)
- ۵۷۵ * قانون تعیین حریم حفاظتی - امنیتی اماکن و تأسیسات کشور (مصوب ۱۳۹۳/۱۰/۹ مجلس)
- ۵۷۶ * قانون جامع خدنگار (کاداستر) کشور (مصوب ۱۳۹۳/۱۱/۱۲ مجلس)
- ۵۸۱ * از قانون مجازات مرتکبین قاچاق (مصوب ۱۳۱۲/۱۲/۲۹ مجلس) با اصلاحات بعدی
- ۵۸۴ * از قانون مجازات اسلامی (مصوب ۱۳۹۲/۲/۱)
- ۵۸۵ * کتاب پنجم - تعزیرات و مجازات‌های بازدارنده (مصوب ۱۳۷۵)
- ۵۸۹ * آیین‌نامه اجرایی ماده ۷۹ قانون مجازات اسلامی (مصوب ۱۳۹۳/۶/۵ هیأت وزیران)
- ۵۹۲ * از قانون مجازات راجع به انتقال مال غیر (مصوب ۱۳۰۸/۱/۵)
- ۵۹۵ * از قانون شوراهای حل اختلاف (مصوب ۱۳۹۴/۹/۱۶ کمیسیون قضایی و حقوقی مجلس)
- ۵۹۷ * قانون تعیین تکلیف اراضی واگذاری دولت و نهادهای (مصوب ۱۳۷۰/۱۲/۱۵ مجمع تشخیص مصلحت نظام)

- ۶۰۱ * قانون حمایت قضایی از کارکنان دولت و پرسنل نیروهای مسلح (مصوب ۱۳۷۶/۷/۲۹) —
- ۶۰۲ * آیین‌نامه اجرایی قانون حمایت قضایی از کارکنان دولت و پرسنل نیروهای مسلح (مصوب ۱۳۷۹/۶/۱۶ هیأت وزیران) —
- ۶۰۵ * قانون اجازه پرداخت پنجاه درصد از حق‌الوکاله‌های وصولی به نمایندگان قضایی و کارمندان مؤثر در پیشرفت دعاوی دولت (مصوب ۱۳۴۴/۱۰/۱۲ مجلس شورای ملی) —
- ۶۰۷ * از قانون تشکیلات و آیین دادرسی دیوان عدالت اداری (مصوب ۱۳۹۰/۹/۲۲ مجلس و تأیید ۱۳۹۲/۳/۲۵ مجمع تشخیص مصلحت نظام) —
- ۶۱۰ * از قانون محاسبات عمومی کشور (مصوب ۱۳۶۶/۶/۱ مجلس) —
- ۶۱۴ * تصویب نامه اصلاح آیین‌نامه دادن مهلت و نحوه تقسیت بدهی اشخاص به وزارتخانه‌ها و مؤسسات دولتی و تعیین نرخ بهره و خسارت تأخیر تأدیه مصوب ۱۳۵۱/۸/۲۹ کمیسیون دارایی مجلس شورای ملی - بنفیز آن به عنوان آیین‌نامه موضوع ماده ۴۷ قانون محاسبات عمومی کشور مصوب ۱۳۶۶/۱۰/۱۰ (مصوب ۱۳۸۴/۵/۹ هیأت وزیران) —
- ۶۱۶ * قانون معافیت ادارات دولتی از پرداخت حق‌الثبت و نیم عشر اجرایی (مصوب ۱۳۳۴/۵/۱۰) —
- ۶۱۶ * قانون نحوه پرداخت محکوم‌ات دولتی در عدم تأمین و توقیف اموال دولتی (مصوب ۱۳۶۵/۸/۱۵) —
- ۶۱۸ * آیین‌نامه چگونگی رفع اختلاف بین دستگاه‌ها از طریق سازوکارهای داخلی قوه مجریه (مصوب ۱۳۸۶/۱۰/۳۰ وزیران کمیسیون اجرای و تأیید مورخ ۱۳۸۶/۱۲/۲۶ رئیس ...
- ۶۲۲ * شیوه‌نامه رسیدگی و رفع اختلاف دستگاه‌های اجرایی (بخشنامه شماره ۴۹۸۶۸ مورخ ۱۳۸۷/۴/۵ معاونت حقوقی و امور مجلس رئیس جمهور) —
- ۶۲۷ * اعلام شرایط بررسی و طرح اختلافات دستگاه‌های اجرایی (بخشنامه شماره ۲۹۸۰۹ مورخ ۱۳۹۳/۳/۲۰ معاون اول رئیس جمهور) —

بخش چهارم

آراء هیأت عمومی دیوان عالی کشور و دیوان عدالت اداری

- ۶۲۹ * رأی وحدت رویه شماره ۳۵ مورخ ۱۳۵۳/۳/۲۹ هیأت عمومی دیوان عالی کشور (محسوب شدن برگ تشخیص منابع ملی به عنوان دلیل مالکیت رسمی دولت - موقوف بودن تعقیب کیفری متجاوزین و متصرفین منابع ملی، به اجرای کامل مقررات ماده ۵۶) —
- ۶۳۱ * رأی وحدت رویه شماره ۶۸۱ مورخ ۱۳۸۴/۷/۲۶ هیأت عمومی دیوان عالی کشور (محسوب شدن برگ تشخیص منابع ملی به عنوان دلیل مالکیت رسمی دولت - عدم صدور سند مالکیت به نام دولت، نافی مالکیت دولت نسبت به منابع ملی شده، نخواهد بود) —

- ۶۳۵ * رأی وحدت رویه شماره ۱۷ مورخ ۱۳۵۳/۳/۱۵ هیأت عمومی دیوان عالی کشور (ملاک تشخیص درجه مجازات موضوع ماده ۴۲ قانون حفاظت و بهره‌برداری از جنگل‌ها و مراتع مجموع حداکثر مبلغ جزای نقدی قانونی برای مجموع درختان و نهال‌های موضوع جرم است).....
- ۶۳۷ * رأی وحدت رویه شماره ۶۸۵ مورخ ۱۳۸۴/۱۲/۲۳ هیأت عمومی دیوان عالی کشور (تخریب اراضی ملی به قصد تصرف و قطع درختان جنگلی موجود در آن، جرایم جداگانه‌ای هستند که واجد عنوان تعدد مادی جرم است).....
- ۶۴۱ * رأی وحدت رویه شماره ۶۵۹ مورخ ۱۳۸۱/۳/۷ هیأت عمومی دیوان عالی کشور (جرم تجاوز از اراضی ملی شده و تصرف عدوانی آن‌ها یک جرم مستمر است و مشمول مرور زمان نمی‌شود).....
- ۶۴۴ * رأی وحدت رویه شماره ۶۹۷ مورخ ۱۳۸۵/۱۱/۲۴ هیأت عمومی دیوان عالی کشور (صالح بودن کمیسیون ماده ۱۰۰ اراضی اختلافی در رسیدگی به پرونده‌های مربوط به اراضی داخل و خارج از محدوده شهر).....
- ۶۴۹ * رأی شماره ۱۷۶ مورخ ۱۳۸۸/۲/۲۷ هیأت عمومی دیوان عدالت اداری (تشخیص میزان اعتبار اسناد و مدارک معترضین به اجرای قانون، در صورتی که بر عهده قاضی عضو کمیسیون ماده واحده اراضی اختلافی است).....
- ۶۵۲ * رأی شماره ۲۳۶ مورخ ۱۳۸۱/۷/۷ هیأت عمومی دیوان عدالت اداری (امکان طرح اعتراض اداره منابع طبیعی در کمیسیون ماده واحده اراضی اختلافی - استناد رأی قاضی عضو کمیسیون و عدم الزام وی به تبعیت از نظر سایر اعضا - تشخیص مالکیت و میزان اعتبار اسناد و مدارک معترضین بر عهده قاضی کمیسیون است - ...)
- ۶۵۷ * رأی وحدت رویه شماره ۶۰۱ مورخ ۱۳۷۴/۷/۲۵ هیأت عمومی دیوان عالی کشور (رأی دادگاه حقوقی در مقام رسیدگی به شکایت از رأی قاضی کمیسیون ماده ۱۰۰ اراضی اختلافی، قابل تجدید نظرخواهی است).....
- ۶۶۱ * رأی شماره ۶۶۵ مورخ ۱۳۸۳/۱/۱۸ هیأت عمومی دیوان عالی کشور (رأی قاضی کمیسیون ماده واحده قابل اعتراض در دادگاه عمومی و سپس قابل تجدید نظر در دادگاه تجدید نظر استان می‌باشد).....
- ۶۶۵ * رأی شماره ۱۲۹ مورخ ۱۳۸۰/۴/۲۴ هیأت عمومی دیوان عدالت اداری (ممنوعیت واگذاری نهالستان‌ها، پارک‌های جنگلی، ایستگاه‌های تولید بذر و بیابان‌زدایی به اشخاص).....

- ♦ رأی شماره ۴۷۶ مورخ ۱۳۸۴/۹/۲۷ هیأت عمومی دیوان عدالت اداری (امکان واگذاری تصدی مدیریت و نگهداری نهالستان‌ها، پارک‌های جنگلی، ایستگاه‌های تولید بذر و بیابان‌زدایی به اشخاص) ۶۶۸
- ♦ رأی شماره ۴۲۲ مورخ ۱۳۸۳/۹/۱ هیأت عمومی دیوان عدالت اداری (طرح‌های مدیریت منابع طبیعی، مشمول ممنوعیت‌های مربوط به تبدیل و واگذاری اراضی نیست و در همه عرصه‌های منابع طبیعی می‌توان این طرح‌ها را واگذار نمود) ۶۷۲
- ♦ رأی شماره ۷۱۳ مورخ ۱۳۸۲/۱۲/۱۷ هیأت عمومی دیوان عدالت اداری (مسئولیت اراضی ملی واقع در محدوده و حریم شهرها بر عهده اداره راه و شهرسازی است) ۶۷۴
- ♦ رأی شماره ۷۶۱ مورخ ۱۳۹۱/۱۰/۱۱ هیأت عمومی دیوان عدالت اداری (ذی‌سمت بودن اداره منابع طبیعی در دعاوی راجع به اراضی موات) ۶۷۶
- ♦ رأی شماره ۳۳ مورخ ۱۳۸۹/۸/۲۱ هیأت عمومی دیوان عدالت اداری (اقتضای مصلحت و مسائل اجتماعی، ترجیح برای عدم رعایت مقررات مربوط به واگذاری اراضی ملی و عدم خلع ید متصرف عدوانی نیست) ۶۸۱
- ♦ رأی وحدت رویه شماره ۱۵ مورخ ۱۳۸۶/۸/۲۱ هیأت عمومی دیوان عدالت اداری (عدم جواز قانونی پرداخت بها یا معوض به افراد که اراضی آن‌ها ملی شده است) ۶۹۵
- ♦ رأی شماره ۷۸۱ مورخ ۱۳۹۱/۱۰/۲۵ هیأت عمومی دیوان عدالت اداری (طرق احراز و اثبات وقفیت اراضی) ۶۹۷
- ♦ رأی وحدت رویه شماره ۱۹۹ مورخ ۱۳۸۷/۳/۲۶ هیأت عمومی دیوان عدالت اداری (الزوم رسیدگی اولیه دیوان عدالت اداری به اساس استحقاق افراد به دریافت معوض یا بهای اراضی و املاک مورد تملک دولت و شهرداری) ۷۰۲
- ♦ رأی وحدت رویه شماره ۶۹۹ مورخ ۱۳۸۶/۳/۲۲ هیأت عمومی دیوان عدالت اداری (صلاحیت عام دادگاه‌های عمومی - از آنجا که دیوان عدالت اداری، مرجع تقاضای مردم است، واحدهای دولتی باید دعاوی داخل در صلاحیت این مرجع را در دادگاه‌های عمومی مطرح کنند) ۷۰۵
- ♦ رأی وحدت رویه شماره ۶۷۲ مورخ ۱۳۸۳/۱۰/۱ هیأت عمومی دیوان عالی کشور (دعوی خلع ید، قبل از احراز و اثبات مالکیت، قابل استماع نیست) ۷۰۸
- ♦ رأی وحدت رویه شماره ۱۶۶ مورخ ۱۳۷۵/۷/۲۸ هیأت عمومی دیوان عدالت اداری (اسناد عادی اموال غیرمنقول، قابل پذیرش در محاکم و ادارات نیست مگر پس از تفیذ و تأیید آن‌ها در مراجع ذی‌صلاح) ۷۱۴

- ♦ رأی وحدت رویه شماره ۶۴۹ مورخ ۱۳۷۹/۷/۵ هیأت عمومی دیوان عالی کشور (لزوم رسیدگی دادگاه جزایی به دادخواست ضرر و زیان ناشی از جرم، ولو در صورت صدور حکم برائت متهم) ۷۱۶
- ♦ رأی وحدت رویه شماره ۶۴۶ مورخ ۱۳۷۸/۹/۳۰ هیأت عمومی دیوان عالی کشور (صلاحیت عام محاکم دادگستری در رسیدگی به دعاوی و اختلافات بین دستگاه‌های اجرایی، علی‌رغم وجود تصویب‌نامه و آیین‌نامه‌های قوه مجریه راجع به نحوه بررسی اختلافات دستگاه‌های اجرایی) ۷۱۹
- ♦ منابع و آخذ ۷۲۵

جانت به سخن پاک شود زانکه خردمند
از راه سخن بر شود از چاه به جویا
(ناصر خسرو)

حماسه‌ای که اهالی پیشنوی روستای خجاری استان راجستان هند در سال ۱۷۳۱ میلادی آفریدند، خود به تنهایی کافی است که این مردم را حقیقی‌ترین طبیعت‌دوستان فداکار جهان نامید. مهاراجه ستمگر که برای ساختن قصرش سرارانی به جنگل‌های سرسبز اطراف روستا جهت تهیه چوب فرستاد با مخالفت مردم روبرو شد. مردم روستا که نوزدهمین اصل از اصول بیست و نه‌گانه اعتقادی‌شان، اجازه تخریب طبیعت سبز را نمی‌دادند، دست‌ها را در آغوش گرفته تا از بُریدن آن‌ها جلوگیری شود. تیرهای سربازان خشمگین مهاراجه اما، پس از فرود آمدن بر تنه درختان، پی‌درپی بر تن زنان و مردان روستا فرود می‌آمد و همگی ۶۳ تن در حالی که هر یک قهرمانانه و تا آخرین نفس، درخت سبزی را در آغوش گرفته بود به کاه می‌گ کشید.

هر چند که شاید گذشت بیش از دو قرن از این واقعه، اندکی غبار فراموشی بر آن پوشانده باشد اما فریاد مردان و زنان روستای خجاری که بشر را به احترام قلبی و مهربانی و دوستی با طبیعت و محیط زیست فرا می‌خوانند همچنان از اعماق تاریخ به گوش می‌رسد. پیامی که البته هر چند موجب شکل‌گیری جنبش‌های نوین اجتماعی مانند چپکو گردیده است اما در سطح کلان جهانی به درستی و شایستگی درک نشده و کماکان به جای تلاش جهت مقوله بسیار مهم فرهنگ‌سازی و ترغیب آحاد جامعه در زمینه حفاظت از طبیعت و محیط زیست، مکرراً شاهد

تصویب قوانینی بوده‌ایم که به صرف اتکای به جبر و قوه قهریه در صدد نیل به این هدف بوده‌اند و برخی دیگر از قوانین نیز حتی آشکارا در تضاد با طبیعت است. بدیهی است که چنین سیاست اجرایی و تقنینی از همان ابتدا محکوم به شکست همه‌جانبه و خسران برای بشر است. قوانین و مقررات منابع طبیعی و محیط زیست ایران نیز از این قاعده مستثنی نبوده و علی‌رغم وجود برخی مصوبات مفید، شاهد برخی مقررات غیرکارشناسی و غیرکاربردی نیز در این حوزه بوده‌ایم که غالباً نیز به جهت گذشت سالیان طولانی از تصویب، هیچ سنخیتی میان آن‌ها با مقتضیات و شرایط فعلی به چشم نمی‌خورد. در شرایطی که حل مشکل مذکور صرفاً از عهده مراجع قانونگذاری ساخته است اما حجم و پراکندگی بسیار زیاد این مقررات نیز مشکل عمده‌ای است که موجب پیچیدگی و دشواری فهم آن‌ها می‌شود. در این خصوص البته جامعه حقوق‌دانان نیز قادرند با ابتکار، سهم خود در زمینه تألیفات و گردآوری آثار، راهکارهایی برای مرتفع نمودن این مشکل و تهیل شرایط ارائه دهند. در همین راستا آنچه در کتاب حاضر سعی بر آن بوده است که به خواننده‌ها، محترم (اعم از کارشناسان منابع طبیعی، اساتید، دانشجویان، حقوق‌دانان، قضات، وکلا و ...) ارائه شود، مجموعه‌ای تخصصی و کامل از مقررات منابع طبیعی کشور، به شکل توضیحی و تنقیحی است که شامل قوانین، آیین‌نامه‌ها، بخشنامه‌ها، آرای وحدت رویه هیأت عمومی دیوان عالی کشور و هیأت عمومی دیوان عدالت اداری، نظریه‌های مشورتی اداره کل حقوقی قوه قضائیه و ... می‌باشد، به نحوی که توضیحاتی که جهت رفع ابهام و یا ارائه اطلاعات تکمیلی، لازم و ضروری به نظر رسید، با ذکر مرجع در قالب پانویس آورده شده است.

امید است که کتاب پیش روی که حاصل سال‌ها فعالیت و تجربه کارشناسان حقوقی اداره منابع طبیعی و آبخیزداری می‌باشد برای خواننده‌های گرامی، مفید و راهگشا بوده و با انعکاس پیشنهادات و انتقادات خود، در بهبود کیفیت و غنای اثر، یاری‌رسان باشند.

در پایان و به رسم ادب، وظیفه خود دانستم که از آقایان مهندس خداکرم جلالی معاون وزیر و رئیس سازمان جنگل‌ها، مراتع و آبخیزداری کشور، مهندس نگهدار اسکندری مشاور و مدیرکل محترم حوزه ریاست و بهبود عملکرد، مهندس مسعود منصور معاون محترم حفاظت و امور اراضی، آقای عیسی عباسی مدیرکل دفتر حقوقی سازمان متبوع، به پاس حمایت‌ها و دلگرمی‌های بی‌دریغ و صمیمانه‌شان که انگیزه تهیه و چاپ کتاب گردید، سپاسگزاری و قدردانی نمایم.

شیرزاد نجفی - مدیرکل منابع طبیعی و آبخیزداری استان لرستان